

dr. Aleš BIZJAK *

Andrea SKROZA*

AIM – ALPSKI PROSTOR V GIBANJU, USMERJEN H KAPITALIZACIJI POVEZAVE VODA IN ENERGIJA (NAPOVED PROJEKTA)

Inštitut za vode Republike Slovenije kot projektni partner sodeluje pri kapitalizacijskem projektu AIM (Alpine space In Movement), ki ga financira program Območje Alp (Alpine Space). Projekt se je začel 1. oktobra 2013 in bo trajal do 31. decembra 2014, to je 15 mesecev. Partnerstvo projekta združuje vodilne regijske inštitucije s področja energetike in upravljanja voda iz Italije, Francije, Avstrije in Slovenije: Research on Energy Systems (Milano, Italija), European Association of elected representatives from mountain regions (Chambery, Francija), Institute of Hydrobiology and Aquatic Ecosystem Management, University of Natural Resources and Life Sciences Vienna (Dunaj, Avstrija) in Inštitut za vode Republike Slovenije (Ljubljana, Slovenija).

Projekt AIM deluje na področju povezave (*nexus*) voda-energija, ene izmed vodilnih tem upravljanja naravnih virov v alpskem in tudi najširšem evropskem prostoru. Obravnava šest evropskih projektov Območja Alp iz iztekajoče se finančne perspektive 2007 - 2013, katerih tema je optimizacija usklajevanja doseganja ali ohranjanja dobrega stanja voda in rabe vodnih virov za proizvodnjo električne energije in vrednoti notranjo usklajenost šestih raziskav skozi prizmo evropskih direktiv o vodah in o rabi trajnostnih virov energije. Iz projektov bo artikuliral dobre prakse, tako z vidika uspešnosti usklajevanja sektorskih ciljev kot tudi iz vidika uporabnosti metodologij, tehnologij in orodij, ki so bila razvita v sklopu teh projektov. Dobre prakse bodo nato diseminirane ključnim deležnikom v prostoru programa Območje Alp in seveda tudi ključnim slovenskim deležnikom. Projekt opredeljuje potrebe alpske georegije, ki bodo podlaga za ocenjevanje projektov in identifikacijo prioriteten tem ter področij, ki bodo določene za program Območje Alp v naslednjem finančnem obdobju 2014 - 2020. Določene bodo tudi možne sinergije med evropskimi, regionalnimi, transnacionalnimi in nacionalnimi finančnimi programi, ki bodo med drugim tudi kartografsko evidentirane.

Projekti, ki jih obravnava projekt AIM so:

- **SHARE - Sustainable Hydropower in Alpine Rivers Ecosystems**

SHARE je razvil podporni sistem odločanju, ki upošteva ekonomske in okoljske standarde s ciljem, da doseže novo generacijo ekoloških investicij, ki bi ublažile vplive, ki nastanejo pri proizvodnji električne energije s hidroelektrarnami. Razvita so bila orodja in pridobljeni podatki:

- programska in spletna orodja, ki vpeljujejo večkriterijski pristop za ocenjevanje različnih alternativ pri upravljanju z vodami,
- podpora habitatnemu modeliranju,
- priročnik za ključne akterje upravljanja in odločanja za pregledno in informirano odločanje glede proizvodnje s hidroenergijo. Podatkovne zbirke, ki identificirajo zakone in pristojne organe, da bi se opredelila tipologija alpskih rek in njihova ranljivost za hidroenergetske instalacije ter za klasifikacijo scenarijev za optimizacijo rabe vode in
- nabor splošno uporabnih in primerljivih indikatorjev ter standardov za monitoring za oceno učinkov hidroelektrarn na vodna telesa.

Rezultati projekta so podpora usklajevanju navzkrižnih ciljev in omogočanju načrtovanja omilitvenih ukrepov za doseganje dobrega stanja voda na eni strani ter učinkovito izvajanje obstoječih in načrtovanje novih vodnih pravic na drugi strani.

* dr. Aleš BIZJAK, univ. dipl. kraj., *Andrea Skroza, univ. dipl. inž. gradb., Inštitut za vode Republike Slovenije, Hajdrihova 28c, 1000 Ljubljana

- **Alp-Water-Scarce – Water Management Strategies against Water Scarcity in the Alps**

Glavni izziv projekta je bil izdelati zgodnji sistem opozarjanja proti pomanjkanju vode v alpskem prostoru. Zbran je nabor priporočil ravnanja z vodami, ki temeljijo na študijah primerov in na potrebah po ohranitvi alpskih vodnih virov za naslednje generacije z namenom, da se lažje soočijo z vse večjo potrebo po vodi ter da se spopadejo s klimatskimi spremembami.

Poudarek rezultatov projekta je podpora strateškemu načrtovanju rabe vode predvsem z vidika zagotavljanja ustreznih količin vode za primarno rabo in sekundarno ostalih komercialnih rab.

- **SEAPAlps – Supporting local authorities in the implementation of Sustainable Energy Action Plans in the Alpine Space Area**

Glavni cilj projekta je promovirati trajnostno energetske načrtovanje na lokalni ravni na način, da se deli skupna metodologija med udeleženi partnerji. V sklopu projekta je narejen 'Trajnostni energijski akcijski načrt' za alpski prostor.

Rezultati projekta so usmerjeni v podporo strateški politiki in načrtovanju proizvodnje ter porabe energije (Nacionalnim energetske programom) z vidika trajnostnega in samoskrbnega razvoja lokalnih skupnosti v Alpskem območju.

- **SedAlp - Supporting local authorities in the implementation of Sustainable Energy Action Plans in the Alpine Space Area**

SedAlp prispeva k celovitemu upravljanju transporta sedimentov, ki je usmerjen k učinkovitemu zmanjšanju tveganja povezanega s sedimenti, pri čemer spodbuja dobro stanje voda in zmanjševanje vplivov hidroelektrarn.

Rezultati projekta so usmerjeni k iskanju trajnostnih komplementarnih rešitev med uporabniki vode, zlasti za proizvodnjo električne energije in upravljanje s sedimenti.

- **Recharge.green – Reconciling Renewable Energy Production and Nature in the Alps**

Cilj projekta je razviti orodja in celovito strategijo za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov ter sisteme trajnostne rabe tal, pri čemer se ohranja biotska raznovrstnost, ki bodo služili kot podpora za implementacijo EU direktiv. Ovrednotena je alpska biodiverziteteta, možnosti rabe prostora in s tem povezane ekosistemske storitve, kjer se upošteva proizvodnja iz obnovljivih virov energije.

Rezultati projekta so usmerjeni v podporo strateški politiki in načrtovanju proizvodnje ter porabe energije (Nacionalnim energetske programom) z vidika ohranjanja biotske raznovrstnosti in zagotavljanja trajnostne rabe tal.

- **ECONNECT. – Improving Ecological Connectivity in the Alps**

Projekt si prizadeva izboljšati vzdolžno kontinuiteto vodotokov v Alpski regiji. S predpostavko, da varstvo biodiverzitetete in naravne dediščine še posebno v kontekstu klimatskih sprememb zahteva poglobljeno znanje o koridorjih in vzdolžni kontinuiteti, analizira podatke o pregradah v celotni Alpski regiji, določi najbolj relevantne in na podlagi šestih migratornih ribjih vrst modelira njihove potencialne migracije.

Rezultati projekta so podpora učinkovitemu zagotavljanju vzdolžne kontinuitete vodotokov (tudi ugotavljanje smiselnosti zahtev za določene odseke vodotokov) in pravilnemu načrtovanju prehodnih objektov za vodne organizme.

Glede na namene in cilje projekta ter glede na raziskave, ki jih obravnava projekt AIM, je ta koristen za pristojne ustanove, gospodarske družbe in posameznike kot tudi uporabnike voda na področju hidroenergetike, predvsem z vidikov:

- seznanitve z najnovejšim znanjem in pristopi k reševanju zadevne problematike, zlasti na področju usklajevanja navzkrižnih ciljev med doseganjem dobrega stanja voda in povečanja deleža obnovljivih virov energije pridobljene iz vodnih virov,
- seznanitve s sodobnimi pristopi s področja ekoloških raziskav in habitatnega modeliranja za ugotavljanje vplivov različnih posegov in omilitvenih ukrepov na stanje voda in
- seznanitve s politikami in cilji drugih Alpskih držav ter njihovimi izkušnjami pri iskanju usklajenih in trajnostnih rešitev.

Dobre prakse, ki bodo izbrane iz projektov, bodo uporabne za ključne akterje na področju upravljanja voda in razvoja hidroenergetske infrastrukture na nacionalni in strateški ravni. Rezultati projekta bodo tudi pripomogli k boljšemu in bolj usklajenemu izvajanju politik, programov in planov ter njihovim posodobitvam na nacionalni ravni (npr. NUV, NEP ANOVE itd.) in EU ravni (vodna direktiva, direktiva o rabi obnovljivih virov energije) ter optimiziranju procesa vključevanja deležnikov. Projekt bo promoviral sodobno upravljanje voda in možnosti za trajnostno rabo vodne energije. Opredelil bo praktične aplikacije na strateške cilje Alpske regije s stališča ekosistemskega in energetskega upravljanja na regionalni, nacionalni in transnacionalni ravni, pri čemer bosta tako Republika Slovenija kot proizvodni energetskega sektor lahko prispevala vsebine, izhajajoče iz njenih nacionalnih ali sektorskih ciljev. Republika Slovenija in slovenske gospodarske družbe s področja hidroenergetike bodo lahko ustrezno načrtovali izvedbo lastnih ciljev v povezavi voda-energija v programskem obdobju 2014-2020, saj bodo s projektom sodelovali pri identifikaciji prioritarnih tem in področij programa Območje Alp za naslednje finančno obdobje.